

RAFAŁ DĄBROWSKI

USTALANIE STANU FAKTYCZNEGO
W PROCESIE CYWILNYM W ŚWIETLE ZMIAN
OBOWIĄZUJĄCYCH OD DNIA 3 MAJA 2012 ROKU
NA PRZYKŁADZIE ART. 207 K.P.C.

Wprowadzenie

Ustawa z dnia 16.09.2011 roku o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011 nr 233 poz. 1381) obowiązująca od dnia 03.05.2012 roku była najpoważniejszą od kilku lat nowelizacją polskiej procedury cywilnej.

Przepisy artykułu 207 k.p.c. w brzmieniu nadanym przez nowelizację dotyczą przygotowania rozprawy w zakresie uzyskania materiału procesowego i jego prezentacji jeszcze przed wszczęciem postępowania. Zastosowanie przyjętego rozwiązania ma służyć wstępnemu ukształtowaniu przez sąd stanowiska co do charakteru sprawy, zakresu kwestii spornych oraz zagadnień wymagających ustnego uzupełnienia lub wyjaśnienia na rozprawie. Celem wprowadzonych regulacji jest eliminacja zbędnego materiału procesowego z zakresu rozważań sądu. Ustawa z dnia 16.09.2011 roku wprowadziła sankcje z tytułu spóźnionego powoływania twierdzeń faktycznych i dowodów. Jest to zasadnicza zmiana w stosunku do stanu prawnego obowiązującego przed jej wejściem w życie. Wówczas brak aktywności stron w zakresie dokonywania czynności zmierzających do przygotowania rozprawy nie pociągał za sobą żadnych negatywnych skutków, z wyjątkiem ewentualnego obciążenia kosztami procesu oraz sankcji przewidzianych w danym art. 207 § 3 k.p.c. oraz art. 479¹² i art. 479¹⁴ k.p.c.¹

¹ T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, K. Weitz, P. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania cywilnego, komentarz*, T. Ereciński (red.), t. 1, Wyd. 4, Warszawa 2012, s. 989–990.

Dyskrecjonalność sędziowska

Przyjmuje się, że w zakresie środków służących koncentracji materiału procesowego wprowadzonych przez nowelizację z dnia 16.09.2011 roku dominującą rolę pełni system dyskrecjonalnej władzy sędziego. Jego istota polega na tym, że o czasowych granicach gromadzenia materiału procesowego decyduje sąd².

Należy jednak zauważyć, że dyskrecjonalność jako element sądowego stosowania prawa bywa różnie postrzegana i nie posiada jednolitego charakteru. Jedno z określeń charakteryzujących ten system wskazuje, że jakąś kwestię pozostawiono konkretnej osobie do swobodnego uznania lub dowolnej oceny. Osoba dokonująca tej oceny powinna kierować się postępowaniem zgodnym z własną wolą. Podkreśla się jednak, że działanie w ramach dyskrecjonalności nie może być samowolne, a w szczególności powinno uwzględniać poglądy moralne, etyczne i kulturowe przyjęte w danej społeczności³. Sędzia powinien mieć na uwadze wskazane powyżej normy oraz dbać o realizację postulatu rzetelnego procesu cywilnego⁴.

Wniesienie odpowiedzi na pozew

Przepis art. 207 k.p.c. w znowelizowanym brzmieniu dotyczy m. in. wniesienia przez pozwanego odpowiedzi na pozew. Pismo to ma ogromne znaczenie dla całego postępowania. Jest to bowiem pierwsze pismo przygotowawcze, w którym pozwany może wypowiedzieć się co do meritum sprawy. W literaturze pojawiają się głosy, że nowelizacja regulacjami zawartymi w art. 207 k.p.c. znacznie przyczyniła się do wzmocnienia zasady pisemności rozprawy⁵.

W ustawie z dnia 16.09.2011 roku w art. 207 § 1 k.p.c. utrzymano zasadę fakultatywnego wniesienia odpowiedzi na pozew przez pozwanego. Natomiast możliwość zarządzenia przez przewodniczącego o wniesieniu tego pisma w wyznaczonym terminie, nie krótszym jednak niż dwa tygodnie, nie jest już ograniczona wyłącznie do spraw zawiłych i rozrachunkowych, ale zachodzi w każdej sprawie⁶.

² B. Draniewicz, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego – tabela porównawcza z komentarzem*, dodatek do MoP 2012, nr 8, s. 13.

³ T. Wiśniewski, *Kontrola dyskrecjonalizmu sędziowskiego przez sądy wyższego rzędu*, [w:] *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego Szczecin-Niechorze 28–30.09.2007 r.*, H. Dolecki i K. Falgo-Gieruszyńska (red.), Warszawa 2009, s. 99.

⁴ A. Łazarska, *Rzetelny proces cywilny*, Warszawa 2012, s. 32–34.

⁵ B. Karolczyk, *Odpowiedź na pozew w postępowaniu zwyczajnym – wybrane zagadnienia w świetle nowelizacji KPC*, MoP 2012, nr 10, s. 509.

⁶ J. Jankowski, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego Część I Postępowanie rozpoznawcze*, MoP 2012, nr 1, s. 12.

Należy jednak zaznaczyć, że art. 207 § 2 k.p.c. nie precyzuje przesłanek, którymi powinien kierować się sędzia, wydając zarządzenie o wniesieniu odpowiedzi na pozew. Uprawnienie to zostało pozostawione do decyzji przewodniczącego i jest wyrazem systemu dyskrecjonalnej władzy sędziego. W związku z tym zarządzenie o wniesieniu odpowiedzi na pozew nie powinno następować automatycznie. Przewodniczący powinien dokonać oceny na podstawie treści pozwu oraz opartej na własnym doświadczeniu i odpowiedzieć na pytanie, czy wniesienie tego pisma w danej sprawie będzie celowe⁷. Przewodniczący w ocenie tej powinien kierować się swoją intuicją co do tego, czy w danych warunkach odpowiedź na pozew jest zasadna i w jakim stopniu przyczyni się do przygotowania rozprawy głównej⁸.

W stanie prawnym obowiązującym przed opisywaną nowelizacją wskazywano, że o celowości wniesienia odpowiedzi na pozew może świadczyć złożony lub rozrachunkowy charakter sporu, na który będzie wskazywać treść pozwu. Ponadto może dotyczyć również sytuacji, gdy sformułowane twierdzenia przytoczane przez strony są niejasne lub sprzeczne⁹.

Z art. 207 § 2 k.p.c. wynika, że przewodniczący może zarządzić wniesienie odpowiedzi na pozew przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę. Zarządzenie to jest doręczane wraz z odpisem pozwu. Wydając powyższe zarządzenie, przewodniczący powinien wyznaczyć termin nie krótszy niż dwa tygodnie na złożenie tej odpowiedzi. Natomiast w przypadku jej wniesienia po wyznaczonym terminie podlega zwrotowi, nie wywołując tym samym żadnych skutków prawnych. Zarządzenie o zwrocie odpowiedzi na pozew jest niezaskarżalne. W literaturze podnosi się, że zwrot ten nie wyklucza możliwości przedstawienia przez stronę swoich zarzutów i dowodów ustnie na rozprawie. Wiąże się to jednak z ryzykiem uznania przytoczonego w ten sposób materiału procesowego za spóźniony, mając na uwadze treść art. 6 § 2 k.p.c.¹⁰.

Odpowiedź na pozew jest pismem przygotowawczym, powinna zatem spełniać warunki określone w art. 127 k.p.c.¹¹, jak również odpowiadać warunkom formalnym pism procesowych, które wynikają z art. 126 k.p.c.¹². Wniesienie odpowiedzi na pozew, jak i dalszych pism procesowych, ma na celu dostarczenie sądowi

⁷ T. Ereciński, *op. cit.*, s. 991.

⁸ S. Gołąb, *Projekty polskiej procedury cywilnej, powstanie, uzasadnienie, zdania odrębne*, Kraków 1930, s. 19.

⁹ P. Rylski, *Aktywność sądu w zakresie zbierania materiału faktycznego sprawy w przygotowawczej fazie postępowania cywilnego (art. 207 § 2 i 3 KPC)*, [w:] *Ewolucja polskiego postępowania...*, *op. cit.*, s. 387.

¹⁰ T. Ereciński, *op. cit.*, s. 998. Por. W. Zukowski, *Ciężar wspierania postępowania w projekcie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, przygotowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego [w:] Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów komisji kodyfikacyjnej*, K. Markiewicz (red.), Warszawa 2011, s. 43–44.

¹¹ Należy nadmienić, że w nowelizacji z dnia 16.09.2011 roku rozbudowana została treść art. 127 k.p.c. przez dodanie zdania: „W pismach przygotowawczych strony mogą wskazywać podstawy prawne swych żądań lub wniosków”, oznacza to, że od tej pory pismo przygotowawcze może obejmować również wywody prawne stron postępowania., J. Jankowski, *Nowelizacja kodeksu postępowania...*, *op. cit.*, s. 13.

¹² A. Adamczuk, M. Manowska, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, *Kodeks postępowania cywilnego, komentarz*, M. Manowska (red.), Wyd. 1, Warszawa 2011, s. 442.

informacji, jakie okoliczności faktyczne są między stronami sporne, co pozwala następnie odpowiednio ukierunkować postępowania dowodowe¹³.

W literaturze wskazuje się, że odpowiedź na pozew powinna zawierać oświadczenie pozwanego o tym, w jakim zakresie uznaje on powództwo lub zaprzecza żądaniu powoda. Ponadto, na poparcie swoich zarzutów pozwany powinien przytoczyć fakty oraz dowody¹⁴. Natomiast jeżeli kwestionuje on dopuszczalność postępowania, a zarazem zamierza podjąć obronę w stosunku do całości lub części roszczenia, wówczas powołane przez niego twierdzenia i wnioski powinny być sformułowane w sposób ewentualny, ponieważ rezygnując z ich powołania, może na późniejszym etapie postępowania narazić się na ich pominięcie jako spóźnionych¹⁵. Złożenie odpowiedzi na pozew stanowi przejaw podjęcia przez pozwanego obrony swoich interesów w postępowaniu cywilnym. Jest tym samym równoznaczne z wdaniem się w spór co do istoty sprawy¹⁶.

Wnoszenie przez strony pism przygotowawczych oraz posiedzenia niejawne

Przepis art. 207 § 3 k.p.c. przewiduje możliwość zobowiązania stron do złożenia przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę dalszych pism przygotowawczych. Zarządzenie w tym przedmiocie jest fakultatywne i leży w gestii przewodniczącego. Natomiast w toku sprawy, po rozpoczęciu pierwszego posiedzenia może nastąpić potrzeba zobowiązania stron do złożenia dalszych pism przygotowawczych, o czym zadecyduje sąd w formie postanowienia¹⁷.

Wskazuje się, że w nowelizacji zrezygnowano z możliwości zobowiązania strony reprezentowanej przez zawodowego pełnomocnika procesowego do złożenia pisma przygotowawczego, z powołaniem wszystkich twierdzeń, zarzutów i dowodów pod rygorem utraty możliwości ich powołania na późniejszym etapie

¹³ K. Piasecki, *Kodeks postępowania cywilnego, komentarz do art. 1–505¹⁴*, Wyd. 4, Warszawa 2006, s. 959.

¹⁴ X. Fierch, *Środki skupienia materiału procesowego według projektu kodeksu polskiej procedury cywilnej*, Kraków 1928, s. 6. W literaturze można spotkać się z poglądem, według którego, aby prawidłowo realizować ciężar wspierania postępowania, powód w pozwie powinien sformułować twierdzenia wyłącznie o faktach istotnych, czyli stanowiących przesłankę roszczenia materialno-prawnego oraz zgłosić wnioski dowodowe na ich poparcie, B. Karolczyk, *Formułowanie twierdzeń pozwu oraz zasada „do mihi factum dabo tibi ius” w postępowaniu zwyczajnym w świetle nowelizacji kpc*, MoP 2013, nr 7, s. 344.

¹⁵ T. Ereciński, *op. cit.*, s. 996.

¹⁶ A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego, komentarz*, Warszawa 2012, s. 384–385.

¹⁷ Rozwiązanie o podobnym charakterze obowiązywało w kodeksie postępowania cywilnego z 1933 roku. Podkreślano wówczas ważną rolę pisma przygotowawczego, które mogło znacznie przyczynić się do wyjaśnienia, przyspieszenia i ukończenia sprawy. Wówczas wszystkie pisma musiały być wniesione przed rozprawą, natomiast w toku postępowania zarządzenie o wniesieniu pism mógł wydać sąd. L. Pepier, *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego i przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego, wraz z ustawami i rozporządzeniami dodatkowymi tudzież z umowami międzynarodowymi*, t. 1, Kraków 1934, s. 514.

postępowania¹⁸. Jak wskazuje Sąd Najwyższy, nie można zobowiązywać powoda do przedstawienia wszelkich możliwych twierdzeń i dowodów wobec wszystkich możliwych okoliczności, jakie istnieją lub mogą zaistnieć w danej sprawie, choćby tylko hipotetycznie¹⁹. Ponadto, zarządzając wniesienie dalszych pism przygotowawczych, przewodniczący powinien oznaczyć porządek ich składania, termin, w którym pisma te należy złożyć i okoliczności, które mają być wyjaśnione²⁰. Na przewodniczącym ciąży też obowiązek precyzyjnego wskazania okoliczności, które mają zostać wyjaśnione w piśmie przygotowawczym²¹. Twórcy nowelizacji podkreślają, że pisma przygotowawcze nie mogą zastępować ustnej rozprawy. Służą one jej przygotowaniu przez wcześniejsze przedstawienie sądowi i stronie przeciwnej stanowiska danej strony postępowania, które następnie będzie ustnie zaprezentowane na rozprawie²².

W świetle art. 207 § 3 k.p.c. należy zauważyć, że własna inicjatywa strony w złożeniu pisma przygotowawczego została ograniczona do początkowej fazy postępowania, czyli do rozpoczęcia pierwszego posiedzenia wyznaczonego na rozprawę. Natomiast w toku sprawy składanie pism przygotowawczych przez strony uwarunkowane jest wcześniejszym wydaniem przez sąd postanowienia zobowiązującego do złożenia takiego pisma²³. W tym miejscu należy przywołać uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13.12.2012 r., z którego wynika, że jeżeli w toku postępowania nastąpi potrzeba złożenia pisma przygotowawczego, wówczas strona powinna zwrócić się do sądu z wnioskiem uzasadniającym potrzebę złożenia tego pisma. Wówczas, jeżeli sąd uwzględni wniosek, wydaje w tym zakresie postanowienie o zezwoleniu stronie na złożenie pisma przygotowawczego²⁴.

Nowym rozwiązaniem wprowadzonym przez ustawę z dnia 16.09.2011 roku jest ustanowienie możliwości wyznaczenia posiedzenia niejawnego z udziałem stron. Dotyczy to sytuacji, w której przewodniczący zdecyduje o zobowiązaniu ich do składania dalszych pism przygotowawczych. Zgodnie z art. 207 § 4 k.p.c. posiedzenie takie ma służyć omówieniu ze stronami porządku, treści oraz terminów składania dalszych pism przygotowawczych. Nie ma również przeszkód,

¹⁸ T. Ereciński, *op. cit.*, s. 996.

¹⁹ Zob. Wyrok SN z dnia 25.11.2011 r., II CSK 81/11, (Legalis.).

²⁰ M. Manowska, *Kodeks postępowania...*, *op. cit.*, s. 443.

²¹ P. Ryłski, *Aktywność sądu w zakresie...*, *op. cit.*, s. 393.

²² T. Ereciński, *op. cit.*, s. 997.

²³ E. Marszałkowska-Kręś, *Kodeks postępowania cywilnego, komentarz*, Warszawa 2012; *Komentarz online do art. 207 k.p.c. – Legalis.*

²⁴ Zob. Postanowienie SN z dnia 13.12.2012 r., III CSK 300/12, OSNC 2013, poz. 42, s. 91, Biul. SN 2012 nr 12 (Legalis.). Na tle tego orzeczenia kształtuje się obecnie wśród pełnomocników procesowych praktyka, że przed wystąpieniem z nowym pismem przygotowawczym w toku postępowania należy najpierw zwrócić się do sądu z wnioskiem, aby ten wydał w tym zakresie postanowienie o możliwości złożenia tego pisma. Orzeczenie to odnosi się do postępowania kasacyjnego, ale z rozmów przeprowadzonych z zawodowymi pełnomocnikami procesowymi wynika, że często powołują się oni na nie również w zwykłym postępowaniu rozpoznawczym.

by doszło na nim do podjęcia innych czynności procesowych, których sąd może dokonywać, korzystając dodatkowo z obecności stron. Niedopuszczalne jest natomiast podejmowanie na takim posiedzeniu rozstrzygnięć dowodowych i przeprowadzanie dowodów²⁵.

Szczegółne dyskusje w literaturze spowodowało wprowadzenie przepisów art. 207 § 3 i 4 k.p.c. Zdaniem niektórych autorów regulacje te budzą wątpliwości w zakresie, w jakim przewidują konieczność oznaczenia w zarządzeniu lub postanowieniu sądu faktów, które wymagają dodatkowego wyjaśnienia. Zastosowanie tego rozwiązania może rodzić obawy, że przewodniczący wskaże stronie fakty, na które należy się powołać, aby wygrać daną sprawę. W związku z powyższym wskazuje się, że przepis ten może naruszać zasadę dyspozycyjności stron oraz może prowadzić do naruszenia zasady bezstronności sądu i równego traktowania w procesie²⁶.

Niektórzy autorzy twierdzą wręcz, że rozwiązania wprowadzone do art. 207 § 3 k.p.c. są sprzeczne z zasadą prawa do sądu, która wynika z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności²⁷. W uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 16.09.2011 roku twórcy nowelizacji stwierdzają, że pisma procesowe składane są do sądu nawet wówczas, gdy brak jest zarządzenia przewodniczącego lub postanowienia sądu w tym zakresie. Stanowi to negatywny wpływ na tok postępowania i wypacza zasadę ustności na rozprawie²⁸. Zdaniem A. Zielińskiego, intencje te są nieprawdziwe, ponieważ składanie pism procesowych nie wypacza zasady ustności rozprawy. Pisma procesowe składa się poza rozprawą i w związku z tym nie może to stanowić jej deprecjacji. Zdaniem tego autora, składanie pism procesowych zapobiega przewlekłości postępowania. Ponadto, przepis art. 207 § 3 k.p.c. odbiera stronie prawo do ustosunkowania się do twierdzeń strony przeciwnej, chyba że sąd pozwoli na to w formie postanowienia, co stanowi naruszenie zasady równości stron wynikającej z art. 32 ust. 1 Konst.²⁹ Należy podkreślić, że sąd w procesie powinien kierować się zasadą równości, ponieważ równorzędność podmiotów cechuje spory rozpoznawane w postępowaniu cywilnym³⁰. Należy również zauwa-

²⁵ T. Ereciński, *op. cit.*, s. 999. Por. *Uzasadnienie projektu ustawy...*, *op. cit.*, s. 420.

²⁶ E. Marszałkowska-Krześ, *op. cit.*

²⁷ A. Zieliński, *Opinia na temat projektu ustaw o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* (druk sejmowy nr 4332), www.sejm.gov.pl, data dostępu: 23.03.2013, a contrario w opinii z dnia 02.08.2011 r., Minister Spraw Zagranicznych w związku z przedłożonym sprawozdaniem Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian kodyfikacyjnych o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 4497) stwierdza, że projekt ten jest zgodny z prawem Unii Europejskiej, www.sejm.gov.pl, data dostępu: 23.03.2013.

²⁸ *Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 14 czerwca 2011 r.* (Druk nr 4332), [w:] *Reforma postępowania...*, *op. cit.*, s. 420.

²⁹ A. Zieliński, *op. cit.*

³⁰ P. Winczorek, *Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02.04.1997 r.*, Wyd. 2, Warszawa 2008, s. 112. W literaturze podkreśla się też, że zasada równości w procesie cywilnym wyraża się w tym, że każdej stronie powinny zostać udzielone takie same środki do walki w procesie i stworzona jednakowa możliwość do ich używania. E. Waśkowski, *Podręcznik procesu cywilnego*, Wilno 1932, s. 81.

żyć, że przepisy art. 32 i 45 Konst. łączą się ze sobą, ponieważ prawo do sądu jest konsekwencją zasady równości wobec prawa³¹. Zdaniem A. Zielińskiego, wprowadzone zmiany umacniają w znacznym stopniu formalizm kodeksu postępowania cywilnego, który i tak należy do najbardziej restrykcyjnych w Europie³². W literaturze podkreśla się, że formalizm w postępowaniu jest niezbędny, jednak stosowany w sposób zbyt rygorystyczny może prowadzić do niepożądanых konsekwencji, ponieważ zawsze w pewnym stopniu krępuje on podmioty postępowania³³. W świetle powyższego należy zaznaczyć, że nowelizacja z dnia 16.09.2011 roku do swoich głównych założeń zaliczała usprawnienie i przyspieszenie postępowania³⁴.

Ustosunkowując się do rozważań przedstawionych powyżej, należy przychylić się do poglądu wyrażonego przez A. Zielińskiego, który głosi, że wprowadzone zmiany znacznie umacniają formalizm procesowy. Należy zauważyć, że w procedurze cywilnej oraz w innych gałęziach prawa istnieje konieczność zachowania równowagi pomiędzy formalizmem a elastycznością. Natomiast niektóre rozwiązania wprowadzone przez analizowaną nowelizację powodują zachwianie tych proporcji. Jako przykład należy podać właśnie przepisy art. 207 § 3. Należy podzielić również zdanie A. Zielińskiego, że nowelizacja ogranicza prawo do sądu. O słuszności tego stanowiska może świadczyć sytuacja spotkania się w procesie dwóch stron, z których jedna jest reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, a druga nie. W przypadku, kiedy strona występująca w procesie bez profesjonalnego zastępstwa będzie musiała wnieść pismo do sądu, wówczas zachodzi możliwość, że może ona nawet nieświadomie pominąć jakieś twierdzenia i dowody. Wówczas występuje ryzyko, że strona ta następnie nie będzie w stanie wykazać zaistnienia którejs z przesłanek zawartych w art. 207 § 6 k.p.c., które umożliwią włączenie spóźnionego materiału procesowego do postępowania.

Innymi przepisami, które wywołują wątpliwości, są regulacje zawarte w art. 207 § 4 k.p.c. Przede wszystkim podkreśla się, że ustawodawca nie określił trybu wzywania stron na posiedzenie niejawne, ani też co należy zrobić, gdy jedna ze stron nie stawia się na nie. Niejasne jest również, czy sąd ma wzywać wszystkie strony, czy może wezwać tylko jedną, gdy jej pisma przygotowawcze

³¹ A. Zalesińska, *Rozwój nowych technologii a prawo do sądu w świetle art. 45 Konstytucji RP*, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej próba oceny i podsumowania z perspektywy dziesięciolecia stosowania, Zbiór materiałów z ogólnopolskiej konferencji naukowej*, K. Górski i K. Litwin (red.), Kraków 2008, s. 148.

³² A. Zieliński, *op. cit.*

³³ A. Zieliński, *Zasada formalizmu procesowego w nowelizacjach Kodeksu postępowania cywilnego, Zagadnienia wybrane*, [w:] *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego...*, *op. cit.*, s. 111. Por. E. Wańkowski, *Podręcznik procesu...*, *op. cit.*, s. 220.

³⁴ W. Żukowski, *Ciężar wspierania postępowania w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, przygotowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego*, [w:] *Reforma postępowania cywilnego...*, *op. cit.*, s. 35. Podobne postulaty pojawiały się w literaturze już wcześniej i dotyczyły poprawy sprawności postępowania cywilnego poprzez dokonanie zmian w systemie koncentracji materiału procesowego. Sz. Rożek, *Sprawność postępowania cywilnego – uwagi praktyczne i postulaty de lege ferenda*, MoP 2006, nr 21 (Legalis).

wymagają wyjaśnień³⁵. Ponadto niektórzy autorzy wyrażają obawę, że jeżeli sąd nie skorzysta z możliwości przeprowadzenia posiedzenia niejawnego, mającego na celu przygotowanie rozprawy oraz nie zobowiąże stron do złożenia dalszych pism przygotowawczych, wówczas postępowanie opierać się będzie jedynie na pozwie i odpowiedzi na pozew, która nie jest obligatoryjna. Konsekwencją tego może być sytuacja, w której pozwany, który nie złożył odpowiedzi na pozew w terminie lub złożył ją zbyt późno, już na pierwszym posiedzeniu usłyszy wyrok zasądający, ponieważ jego pismo zostanie zwrócone i nie wywoła żadnych skutków prawnych³⁶.

Pomijanie spóźnionych twierdzeń i wniosków

Zart. 207 § 6 k.p.c. wynika, że pominięciu podlegają twierdzenia i dowody, które są spóźnione. O spóźnieniu decyduje to, czy istniała już wcześniej obiektywnie rozumiana możliwość i potrzeba powołania danego twierdzenia lub dowodu, a strona wbrew ciążącemu na niej obowiązkowi wspierania postępowania nie powołała go. W związku z tym konieczna jest każdorazowa ocena dokonywana przez sąd, polegająca na badaniu, czy twierdzenie lub dowód powinny być i mogły zostać przedstawione już wcześniej, czy też nie było takiej możliwości. O tym, czy dane twierdzenia lub dowody mogły zostać powołane na wcześniejszym etapie postępowania decyduje to, czy pozostają one w logicznym związku z uzasadnieniem żądania lub obroną przed żądaniem bądź twierdzeniem przeciwnika. Dokonanie tej oceny należy do sądu i powinna być ona przeprowadzona z uwzględnieniem okoliczności danej sprawy³⁷.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na art. 6 § 1 k.p.c. Wynika z niego obowiązek przeciwdziałania przewlekaniu postępowania i dążenia do tego, aby rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło już na pierwszym posiedzeniu. Przepis ten zmierza do zapewnienia realizacji zasady koncentracji materiału procesowego³⁸. Należy go rozumieć jako spoczywającą na sędzię ogólną powinność wspierania postępowania. Wynika z niego, że to sąd powinien podejmować wszelkie przewidziane w kodeksie postępowania cywilnego czynności, które pozwolą, aby postępowanie trwało możliwie najkrócej i nie przedłużało się ponad potrzebę. Ponadto sąd powinien zaniechać czynności, które mogłyby przeciwdziałać realizacji tego celu lub też utrudniać jego osiągnięcie³⁹.

³⁵ O. Szejnert-Roszak, A. Tomaszek, *Nowe obowiązki pełnomocników procesowych po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego*, MoP 2011, nr 22, s. 1194. Por. Ł. Piebiak, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego – uwagi praktyczne, cz. II*, MoP 2012, nr 13, s. 688.

³⁶ P. Kosiński, *Prekluzja dla wszystkich*, Radca Prawny nr 124, Warszawa 2012, s. 28–29.

³⁷ *Uzasadnienie projektu ustawy...*, op. cit., s. 418.

³⁸ K. Piasecki, *Kodeks postępowania cywilnego, komentarz*, t. 1 Warszawa 1996, s. 73.

³⁹ Zob. Postanowienie SN z 06.11.1987 r., IV CZ 158/87, OSPiKA 1988, nr 4, poz. 97 (LexPolonica nr 310472).

W literaturze podkreśla się, że postępowanie powinno być wspierane zarówno przez sąd, jak i przez strony postępowania, stosownie do ich roli w procesie. Dodanie w nowelizacji z dnia 16.09.2011 roku do art. 6 § 2 jest wyrazem tego postulatu. Wśród autorów można odnaleźć głosy wskazujące, że przepis ten nakłada na strony postępowania ciężar procesowy oraz wskazuje cel, któremu ma służyć. Jest nim przyspieszenie i usprawnienie postępowania cywilnego. Przepis ten nie kładzie akcentu na aktywność stron w zakresie przytaczania okoliczności faktycznych oraz wniosków dowodowych w procesie, ale skupia się na aspekcie czasowym tych przytoczeń⁴⁰.

Należy zaznaczyć, że dokonanie oceny winy strony reprezentowanej przez zawodowego pełnomocnika w spóźnionym powołaniu przez niego twierdzeń i dowodów wymaga posłużenia się zobiektywizowanym miernikiem staranności i uwzględnienia zawodowego charakteru działalności pełnomocnika. Natomiast w przypadku strony działającej samodzielnie, ocena jej zawinienia powinna być dokonana zawsze każdorazowo, według właściwej miary staranności, mając na uwadze wiek danej osoby, jej status ekonomiczno-socjalny oraz wykształcenie⁴¹. Przy dokonaniu powyższej oceny pomocne mogą okazać się również orzeczenia Sądu Najwyższego ukształtowane wokół problematyki zawinienia strony w uchybieniu przez nią terminowi⁴².

Przy dokonaniu oceny na gruncie art. 207 § 6 k.p.c. istotne jest również to, czy strona opóźniająca się z powołaniem twierdzeń i dowodów, spowoduje zwłokę w rozpoznaniu sprawy. Pojęcie zwłoki w przypadku kodeksu postępowania cywilnego jest jednak problematyczne. W literaturze krytycznie ocenia się rozwiązanie wprowadzone przez analizowany przepis, wskazując, że przesłanka ta może sprawiać duże problemy praktyczne, ponieważ trudno będzie ją zinterpretować, a nawet może okazać się to niemożliwe. Wynika to z faktu, że musi być ona badana na tle okoliczności faktycznych występujących w konkretnej sprawie, co dodatkowo utrudni wypracowanie ogólnych reguł jej stosowania. Ponadto, w literaturze zwraca się również uwagę na niejasne intencje ustawodawcy, który wprowadza do kodeksu postępowania cywilnego pojęcie występujące dotychczas na gruncie prawa cywilnego materialnego⁴³. Negatywnie ocenia się również to, że strona może nie

⁴⁰ T. Ereciński, *op. cit.*, s. 133–134. W literaturze można odnaleźć postulaty głoszące, że przepisy procedury cywilnej powinny umożliwiać zebranie i przedstawienie materiału procesowego jak najszybciej tak, aby postępowanie można było zakończyć na pierwszym posiedzeniu. E. Waśkowski, *System procesu cywilnego, wstęp teoretyczny. Zasada racjonalnego ustroju sądów i procesu cywilnego*, Wilno 1932, s. 132–133.

⁴¹ D. Olczak-Dąbrowska, *Przywrócenie terminu w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2010, s. 182–184 i 197–198. Por. Postanowienie SN z dnia 16.02.2011 r., II CZ209/10 (LexPolonica nr 3878421).

⁴² Zob. Postanowienie SN z dnia 23.11.2005 r., II CZ 103/05 (LexPolonica nr 1623548); Postanowienie SN z dnia 05.05.2009 r., I UO 3/2008 (LexPolonica nr 2134286); Uchwała SN z dnia 17.02.2009 r., III CZP 117/2008 (LexPolonica nr 2000669).

⁴³ Ł. Piebiak, *op. cit.*, s. 683.

posiadać informacji, które pozwalałyby jej przewidzieć, czy uwzględnienie konkretnych twierdzeń i dowodów przedłuży dane postępowanie⁴⁴.

Z kolei twórcy nowelizacji wskazują, że o tym, czy przy rozpatrywaniu konkretnej sprawy nastąpiła zwłoka, można mówić wtedy, gdy przewidywany okres trwania postępowania w przypadku uwzględnienia spóźnionych twierdzeń i dowodów byłby dłuższy niż hipotetyczny okres jego trwania. Ponadto, o zwłoce w rozpoznaniu sprawy można mówić wówczas, gdy na skutek uwzględnienia spóźnionych twierdzeń i dowodów zostałyby odsunięte w czasie zamknięcie rozprawy. Jeżeli zatem określona sprawa jest już na tyle przygotowana do rozstrzygnięcia, że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów oddali jedynie w czasie wydanie ostatecznego orzeczenia, wówczas sąd powinien pominąć spóźnione twierdzenia i dowody⁴⁵. Sąd powinien badać każdorazowo okoliczności danej sprawy podczas ustalania stopnia zawinienia strony w kwestii spóźnionych przytoczeń. W szczególności należy badać stopień naruszenia wynikającej z art. 3 k.p.c. klauzuli „dobrych obyczajów”⁴⁶.

Zgodnie z brzmieniem art. 3 k.p.c. wprowadzonym przez nowelizację strony oraz uczestnicy postępowania zostali zobowiązani do dokonywania czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami. Naruszenie tego obowiązku będzie sankcjonowane w sferze odpowiedzialności stron kosztami postępowania. W zakresie ustalania stanu faktycznego w procesie cywilnym nowe brzmienie art. 3 k.p.c. jest istotne głównie przy dokonywaniu oceny, czy przedstawienie spóźnionego materiału procesowego przez stronę było jednocześnie zachowaniem naruszającym dobre obyczaje.

Stwierdzenie przez sąd, że zachowanie strony było zgodne z dobrymi obyczajami wymaga indywidualnej analizy każdego przypadku. W tym zakresie przydatne może być orzecznictwo sądowe dotyczące tej klauzuli znajdujące się w przepisach kodeksu cywilnego⁴⁷. Pojęcie „dobre obyczaje” jest bowiem klauzulą generalną, rozumie się przez nią zwrot niedookreślony znajdujący się w przepisach prawa. Nie jest nią natomiast cały przepis, w którym ten zwrot się znajduje⁴⁸. Klauzula dobrych obyczajów odsyła w swoim znaczeniu do norm moralnych i obyczajowych⁴⁹. Podnosi się również, że zwrot będący klauzulą

⁴⁴ S. Cieślak, *Koncentracja materiału procesowego po nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z 16.09.2011 r.*, Palestra 2012, nr 9–10, s. 22. Por. Ł. Piebiak, *op. cit.*, s. 683.

⁴⁵ T. Ereciński, *op. cit.*, s. 1051.

⁴⁶ K. Weitz, *System koncentracji materiału procesowego według projektu zmian Kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] *Reforma postępowania...*, *op. cit.*, s. 32–33. Niektórzy autorzy twierdzą, że uwzględnienie przez sąd spóźnionych twierdzeń i wniosków dowodowych spowoduje w większości przypadków zwłokę, bez względu na ocenę tej okoliczności przez sąd. B. Karolczyk, *Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego a prekluzja procesowa w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji*, PPH 2012, s. 56.

⁴⁷ T. Ereciński, *op. cit.*, s. 121.

⁴⁸ A. Piaskowy, *Klauzule generalna w projekcie nowego kodeksu cywilnego*, [w:] *Transformacje prawa prywatnego*, Kraków 2012 nr 3, s. 50.

⁴⁹ H. Izdebski, A. Stepkowski, *Nadużycie prawa*, Warszawa 2003, s. 128.

generalną jest niedookreślony i niejednoznaczny. W związku z tym brakuje wyraźnej granicy pozwalającej rozstrzygnąć, co należy do desygnatów tego pojęcia i co wchodzi w jego zakres⁵⁰.

Niektórzy autorzy podnoszą, że nowelizacja z dnia 16.09.2011 roku stanowi próbę ograniczenia nadużywania przez strony swoich uprawnień procesowych oraz wszczynania przez nie fikcyjnych procesów cywilnych. Jednocześnie podkreśla się jednak, że art. 3 k.p.c. nie może sam w sobie być podstawą do odrzucenia lub uznania za bezskuteczną czynności procesowej z powodu zakwalifikowania jej przez sąd jako nadużycie prawa. Przeciwdziałanie nadużyciom prawa procesowego może nastąpić tylko w sposób ściśle określony przez przepisy procesowe⁵¹.

Trzecią przesłanką wynikającą z art. 207 § 6 k.p.c. jest wystąpienie „wyjątkowych okoliczności”. Szczególnie mocno nawiązuje ona do systemu dyskrecjonalnej władzy sędziego, ponieważ w największym zakresie przyznaje przewodniczącemu swobodę w podejmowaniu decyzji w zakresie dopuszczenia spóźnionego materiału procesowego. Jako przykład wyjątkowych okoliczności wskazuje się np. szczególną nieporadność strony w postępowaniu oraz potrzebę ochrony interesu publicznego. Niektórzy autorzy wyrażają jednak obawę, że przesłanka „wyjątkowych okoliczności” została sformułowana w sposób nieostry, co może prowadzić do podejmowania błędnych decyzji przez sąd w zakresie jej interpretacji⁵².

Mając na uwadze przedstawione powyżej stanowiska zarówno twórców nowelizacji, jak i krytyczne głosy występujące w literaturze należy zastanowić się, czy w przypadku art. 207 k.p.c. ustawodawca nie wprowadza do polskiej procedury cywilnej norm prawa prakseologicznie niezgodnych? W świetle teorii prawa system prawa zawierający takie normy nie jest wprawdzie wadliwy formalnie, ale obarczony jest wadą nieefektywności. Jest to system, w którym marnotrawi się wysiłki, ponieważ realizacja norm składających się na niego nie prowadzi do osiągnięcia zamierzonych stanów rzeczy albo osiągnięcie tych stanów rzeczy utrudnia⁵³.

⁵⁰ A. Piaskowy, *op. cit.*, s. 50.

⁵¹ K. Knoppek, *Wstęp do badań nad fikcyjnym procesem cywilnym*, [w:] *Proces cywilny, nauka, kodyfikacja, praktyka, Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Wałasik (red.), Warszawa 2012, s. 203–204.

⁵² W. Żukowski, *CieŜar wspierania postępowania w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, przygotowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego, [w:] *Reforma postępowania cywilnego...*, *op. cit.*, s. 46. Por. S. Cieślak, *op. cit.*, s. 22.

⁵³ S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii prawa*, Warszawa 2001, s. 182. Podobnie prakseologiczną niezgodność norm opisują również inni autorzy wskazując ponadto, że taki system przepisów określanymi jest również mianem teleologicznych luk kolizyjnych. J. Nowacki, *Studia z teorii prawa*, Zakamycze 2003, s. 311.

Wnioski

Należy zaznaczyć, że system, który wprowadza ustawa z dnia 16.09.2011 roku, nie jest systemem dyskrecjonalnej władzy sędziego w czystej postaci. Jest to system mieszany, ponieważ jak już zostało stwierdzone na wstępie, „dyskrecjonalność” oznacza dokonanie przez sędziego dowolnej oceny. Przy jej dokonaniu sędzia związany jest jedynie normami etycznymi oraz moralnymi panującymi w danym systemie prawnym. Tymczasem na gruncie art. 207 k.p.c. sędzia, dokonując oceny mającej na celu dopuszczenie lub pominięcie spóźnionego materiału procesowego, związany jest również przesłankami, które wynikają z § 6 przywołanego powyżej przepisu. Nie jest to zatem odwoływanie się wyłącznie do norm pochodzących z prawa naturalnego, ale również do tych, które statuowane są przez prawo pozytywne.

Natomiast w nawiązaniu do prakseologicznej niezgodności norm wprowadzonych przez nowelizację należy w pierwszej kolejności zaznaczyć sprzeczność założeń twórców reformy z realiami stworzonymi przez wprowadzone przepisy. Do założeń takich należał m.in. postulat przywrócenia prymatu ustności rozprawy oraz usprawnienia postępowania cywilnego.

Należy zatem przytoczyć stanowisko wyrażone w komentarzu do Kodeksu postępowania cywilnego pod redakcją T. Erecińskiego, w którym stwierdza się, że powołane w odpowiedzi na pozew twierdzenia i wnioski powinny być sformułowane w sposób ewentualny, aby uchronić pozwanego przed sankcją wynikającą ze spóźnionego przytaczania materiału procesowego w postaci jego pominięcia. Jest to zatem powtórzenie rozwiązań występujących w systemie gromadzenia materiału procesowego opartym na zasadzie ewentualności, który obowiązywał przed wejściem w życie nowelizacji z dnia 16.09.2011 roku. Jeśli zatem intencją ustawodawcy było ograniczenie niepotrzebnego mnożenia twierdzeń i wniosków, co było problemem za czasów obowiązywania prekluzji procesowej, to rozwiązanie to należy uznać za niewłaściwe, ponieważ nie będzie ono powodowało przyspieszenia postępowania.

Regulacje zawarte w art. 207 k.p.c. wywołują również wątpliwości na tle antycypacji twierdzeń powoda. Wśród pełnomocników procesowych rodzą się wątpliwości, czy w odpowiedzi na pozew należy odnosić się do wszystkich twierdzeń, które jeszcze nie zostały przez niego podniesione, ale rozumując hipotetycznie, mogą one wyniknąć w toku postępowania? Wydaje się jednak, że są to obawy zbyt daleko idące, biorąc pod uwagę chociażby pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w przywołanym już w artykule wyroku z dnia 25.11.2011 r., II CSK 81/11.

Z rozmów przeprowadzonych z zawodowymi pełnomocnikami wynika, że praktyka w zakresie stosowania nowych przepisów jest w zasadzie dowolna. Szczególne kontrowersje i niejasności budzą przepisy właśnie art. 207 k.p.c.. W związku z powyższym taki stan rzeczy należy uznać za niedopuszczalny. Jako

postulat *de lege ferenda* należy podkreślić, że prawo powinno sprzyjać konsolidacji i unifikować działania osób, które dochodzą swych praw przed sądem.

Niektórzy autorzy opowiadają się wręcz za tym, że ustawa z dnia 16.09.2011 roku umacnia zasadę pisemności. Literalna wykładnia przepisu art. 207 k.p.c. sugeruje, że należy przyznać słuszność twierdzeniom opowiadającym się za umocnieniem zasady pisemności. Tę tezę potwierdza również praktyka stosowana przez profesjonalnych pełnomocników w kwestii występowania do sądu z wnioskiem o udzielenie zezwolenia na złożenie pisma przygotowawczego, powołując się na orzeczenie z dnia 13.12.2012 roku. Należy podkreślić, że zarówno zwrócenie się do sądu z wyżej wymienionym wnioskiem, jak również odpowiedź sądu w tej kwestii dokonana będzie w formie pisemnej.

Przepisy wprowadzone przez nowelizację, które dotyczą ustalania stanu faktycznego w procesie cywilnym, tworzą powiązany system. W związku z tym przy omawianiu przesłanek zawartych w art. 207 § 6 k.p.c., które dotyczą okoliczności uzasadniających uwzględnienie spóźnionego materiału procesowego, konieczne było poświęcenie uwagi zmianom wprowadzonym w art. 3 i 6 k.p.c.

W związku z powyższym należy zaznaczyć, że również zmiana dokonana w treści art. 3 k.p.c. wywołuje różne opinie. W ocenie twórców nowelizacji jest ona zasadna i sprzyjać będzie usprawnieniu postępowania, natomiast w ocenie innych autorów, rozwiązanie wprowadzone przez wskazany powyżej przepis uważane jest za bardzo ryzykowne, ponieważ nakazuje ono odwołanie się do pojęcia, które nie występowało do tej pory w prawie cywilnym procesowym. Należy zauważyć, że odwoływanie się do jakiegokolwiek klauzuli generalnej, jak zasady współzycia społecznego czy dobre obyczaje, zawsze jest obarczone ryzykiem braku obiektywizmu w dokonanej ocenie z uwagi na fakt, że zasady te, podobnie jak dobre obyczaje, nie są nigdzie skatalogowane. Stąd ocena, czy dane zachowanie jest z nimi zgodne czy nie, wymaga odwołania się do bliżej nieokreślonych wzorców.

Natomiast dokonanie zmian w art. 6 k.p.c. poprzez dodanie w nim § 2 należy uznać za słuszne posunięcie. Do tej pory nie było w przepisach polskiej procedury cywilnej regulacji, która angażowałaby również strony w dążenie do przyspieszenia biegu postępowania cywilnego. Rozwiązanie to należy uznać za trafne, ponieważ nakazuje stronom i uczestnikom postępowania zachowanie większej troski o własne sprawy w procesie. Zmiana w art. 6 k.p.c. oddaje sens nowelizacji z dnia 16.09.2011 roku. Przepis ten zmusza strony postępowania do większego zaangażowania w proces i obarcza je ciężarem procesowym polegającym na dostarczaniu sądowi nowych faktów i dowodów. Rozwiązanie to jest wyrazem obowiązującego w polskiej procedurze cywilnej systemu opartego na zasadzie kontrydycyjności oraz dyspozycyjności stron, według których aktywność sądu w zakresie gromadzenia materiału procesowego powinna mieć jedynie pomocniczy charakter.

W świetle przedstawionych powyżej wątpliwości nie można zatem wykluczyć, że nowelizacja z dnia 16.09.2011 roku przyczyni się do przyspieszenia prac nad nowym kodeksem postępowania cywilnego, o co w doktrynie toczy się spór pomiędzy T. Erecińskim a W. Broniewiczem⁵⁴. Wydaje się więc prawdopodobne, że nowelizacja może przechylić szalę w dyskusji na korzyść pierwszego z autorów, który opowiadał się za uchwaleniem nowego kodeksu procedury cywilnej. W tym miejscu rodzi się jednak pytanie o to, jak w przyszłości zostanie skonstruowany system koncentracji materiału procesowego w polskim postępowaniu cywilnym – czy będzie to powrót do systemu prekluzji, czy też może kolejna próba wprowadzenia systemu dyskrecjonalnej władzy sędziego, tym razem w innej postaci?

USTALANIE STANU FAKTYCZNEGO W PROCESIE CYWILNYM W ŚWIETLE ZMIAN OBOWIĄZUJĄCYCH OD DNIA 3 MAJA 2012 ROKU NA PRZYKŁADZIE ART. 207 K.P.C.

Streszczenie

Przedmiotem artykułu jest analiza nowego systemu ustalania stanu faktycznego w polskim procesie cywilnym, wprowadzonego Ustawą z dnia 16.09.2011 roku o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011, Nr 233, poz. 1381), która obowiązuje od dnia 3.05.2012 roku. W nowelizacji modyfikacji poddano m. in. treść art. 207 k.p.c., który jest przedmiotem rozważań w niniejszym artykule. Zmiana treści przepisu w istotny sposób wpłynęła na sposób ustalania stanu faktycznego w procesie cywilnym.

Słowa kluczowe: *stan faktyczny, nowelizacja, proces cywilny*

⁵⁴ Szerzej na ten temat zob. T. Ereciński, *O uwarunkowaniach, potrzebie oraz zakresie nowego kodeksu postępowania cywilnego*, PPC 2010, nr 1, s. 9; T. Ereciński, *Dalsze zmiany czy nowy Kodeks postępowania cywilnego?*, [w:] *Reforma postępowania cywilnego...*, op. cit., s. 5; A. Oklejak, *Co dalej z kodeksem postępowania cywilnego w czterdziestolecie jego istnienia?*, [w:] *Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego, Zjazd katedr postępowania cywilnego w Zakopanem, Zakamycze 2006*, s. 10.

**DETERMINING FACTUAL CIRCUMSTANCES IN A CIVIL LAWSUIT
IN THE LIGHT OF THE AMENDMENTS THAT HAVE BEEN
IN FORCE SINCE 3 MAY 2012, EXEMPLIFIED BY ARTICLE 207
OF THE CODE OF CIVIL PROCEDURE**

Summary

The article is an analysis of the new system for determining factual circumstances in the Polish civil lawsuit introduced by the Act of 16 September 2011 amending the Code of Civil Procedure and other acts (Journal of Laws of 2011, No. 233, item 1381), which have been in force since 3 May 2012. The amendment modifies, inter alia, the contents of Article 207 of the CCP, which is the subject matter of the present article. The change of the provision's wording has significantly affected the manner in which factual circumstances are determined in a civil lawsuit.

Key words: *factual circumstances, amendment, civil lawsuit*

**LA MISE EN OEUVRE DE L'ÉTAT RÉEL DANS LE PROCÈS CIVIL APRÈS
LES CHANGEMENTS OBLIGATOIRES DU 3 MAI 2012 BASANT
SUR L'ART.207 DU CODE DE LA PROCÉDURE CIVILE**

Résumé

L'objet de l'article est une analyse du nouveau système d'interprétation de l'état réel dans le procès civil polonais introduit par la loi du 16 septembre 2011 sur le changement du droit du Code de la procédure civile ainsi que quelques autres droits (J.O.2011 no 233, pos. 1381) qui est obligatoire depuis le 3 mai 2012. Dans la novélisation de cette modification on a présenté entre autre le contenu de l'art. 207 du code de la procédure civile ce qui est devenu le sujet des considérations dans cet article. Le changement du contenu de ce droit a influencé essentiellement sur la façon d'interpréter l'état réel dans le procès civil.

**УСТАНОВЛЕНИЕ ФАКТИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ
В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ В СВЕТЕ ИЗМЕНЕНИЙ,
ДЕЙСТВУЮЩИХ С 3 МАЯ 2012 ГОДА НА ПРИМЕРЕ СТ. 207 ГПК**

Резюме

Объектом исследования в статье является анализ новой системы установления фактического обстоятельства в польской системе Гражданского кодекса, введённой на основании Закона от 16.09.2011 года о введении изменений в закон ГПК, а также некоторых других законов (Законодательный вестник 2011. Nr 233, поз. 1381), действующего с 3.05.2012 года. В новеллизации, в частности, внесены изменения в содержание статьи 207 ГПК, которая является предметом анализа в настоящем исследовании. Изменения в содержании существенным образом повлияли на способ установления фактического обстоятельства в гражданском процессе.